

HÍRLEVÉL

A SZÉCHENYI PROGRAMIRODA NONPROFIT KFT. HÍRLEVELE

VII. 6. szám | 2025.03.28.

ŐSHONOS

BUDAPEST&BRÜSSEL

MI A MEGFELELŐ SEBESSÉG?
AZ EURÓPAI AUTÓGYÁRTÁS
LEHETŐSÉGEI

NEMZETI PROGRAMOK IGAZGATÓSÁGA

VÉKONY KÖTÉLEN, MÁS VILÁGBAN
A MINŐSÉGI SZABADIDŐ
BIZTOSÍTÁSA

NEMZETKÖZI TERÜLET

#EMYS
VÉDJÜK MEG A
MOCSÁRI TEKNŐST!

MARAD AZ ÓRAÁTÁLLÍTÁS

A korábbi hírekkel ellentétben az Európai Bizottság mégsem vonta vissza az évi két óraátállítás megszüntetéséről szóló, 2018-as javaslatát, amely továbbra is a függőben lévő ügyek között szerepel. A tagállamok évek óta nem tudtak megegyezni, hogy a téli vagy a nyári időszámítás maradjon meg. Annak ellenére sem, hogy az új irányelv elfogadásához elég a minősített többség is. Így egyelőre marad a jelenlegi rendszer, és március utolsó vasárnapján, hajnali kettőkor három órára kell állítani az órákat. Ennek eltörléséről az Európai Parlament még 2019-ben döntött, de azt az Európai Unió Tanácsának is el kellene fogadnia.

Forrás: Portfolio.hu, Európai Bizottság

KÉT LÁBON, VAGY KÉT KERÉKEN

Új, szélesebb gyalogos-kerékpáros híd épül Velence mellett az M7-es autópálya fölé. Az előkészítő munkálatok múlt héten kezdődtek meg. A 20 méterre lévő régi hidat elbontják, miután a műszaki vizsgálatok szerint a felújítás drágább, mint egy új megépítése. E mellett szól az is, hogy a jelenlegi műtárgy alatt nem férne el később az M7-es autópálya, amelyet 2027-ben kezdenek kiszélesíteni. Az új híd az eddiginél szélesebb, 4,5 méteres, és enyhébb, 5%-os, úgynevezett hosszesésű lesz, és várhatóan az év végére készül el.

Forrás: MTI

VERSENYKÉPES JÁRÁSOK PROGRAM

Járásonként 250 millió forint, illetve – ahol megyei jogú város a járás székhelye – 500 millió forint fejlesztési keret áll a pályázók rendelkezésére – derült ki a Versenyképes Járások Program hónap elején megjelent felhívásából. A forrásokért a települési önkormányzatok konzorciumi együttműködésben vagy önkormányzati társulásként pályázhatnak a térségi alpinfrastruktúra, gazdaság, és térségi közszolgáltatások fejlesztése, valamint településüzemeltetés céljából. Az igényeket 2025. március 25. és április 9. között lehet beadni. A Felhívással kapcsolatos részletek a **Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium weboldalán** található. A tárca tavaly ősszel hirdette meg a térségi szemléletű programot, amelynek kiemelt célja, hogy több település helyzetét egyszerre javíthassák, ezáltal a lakosság minél nagyobb részét érintő fejlesztések valósuljanak meg.

Forrás: Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium

MAJD NEM EGYETÉRTÉS

Ismét Magyarország nélkül fogadta el 26 uniós tagország az Ukrajnát támogató állásfoglalását a múlt csütörtöki csúcstalálkozón Brüsszelben. Ebben a dokumentumban az állam- és kormányfők kiállnak Ukrajna területi egysége és integritása mellett, a nemzetközileg elismert határok között, valamint a háború sújtotta ország további pénzügyi támogatását ígérik. A 27 országvezető az uniós versenyképesség növeléséről, a felesleges bürokrácia és az energiaárak csökkentéséről, illetve a beruházások fellendítéséről állapodott meg. Az Európai Bizottság az elmúlt hetekben több javaslatot bemutatott a versenyképesség erősítése érdekében, a tavaly év decemberben elfogadott Budapesti Nyilatkozatban és a január végén bemutatott **Versenyképességi Iránytű**-ben megfogalmazott célok szerint.

Forrás: Euronews, Portfolio

KRITIKUS FONTOSÁGÚ GYÓGYSZEREK

A kritikus fontosságú gyógyszerekről szóló törvényjavaslatot mutatott be az Európai Bizottság egészségügyi biztosa, *Várhelyi Olivér* Strasbourgban, az Európai Parlament plenáris ülésén a tagországokban régóta jelentkező gyógyszerhiány kezelésével indokolta az új indítványt. A magyar uniós politikus szerint a nehézségeket gyártási problémák, az ellátási lánc sebezhetősége és az erőforrásokért folyó globális verseny okozza. „A gyártás támogatásával és a piaci ösztönzők megteremtésével ez a jogszabály kiegészíti a gyógyszeripari reformot” – tette hozzá Várhelyi. A brüsszeli testület tiszta, igazságos és versenyképes átmenetért felelős ügyvezető alelnöke, *Teresa Ribera* úgy fogalmazott, hogy „ez a kezdeményezés előrelépést jelent annak biztosítása érdekében, hogy az alapvető fontosságú gyógyszerek hozzáférhetőek, megfizethetők és elérhetőek maradjanak minden rászoruló európai számára”. A tervezetet kulcskérdésnek tartja több európai parlamenti képviselő és uniós egészségügyi miniszter is, úgy vélik, hogy a kritikus fontosságú gyógyszereknek egy jövőbeli védelmi finanszírozási rendszer hatálya alá kellene tartozniuk.

Forrás: Euronews

MI A MEGFELELŐ SEBESSÉG? AZ EURÓPAI AUTÓGYÁRTÁS LEHETŐSÉGEI

A 2024-es év végére egyértelművé vált, hogy nagyon komoly kihívásokkal néz szembe az európai autógyártás. A globális piaci verseny, különösen a kínai gyártók térnyerése, az uniós szabályozás szigorodása és a gyenge elektromosautó-eladások súlyosbították az európai szereplők helyzetét, amely létszámleépítésekhez, gyárbezárásokhoz vezetett. Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke januárban **stratégiai párbeszédet** indított az európai autógyártás jövőjéről az említett változások és nehézségek kezelésére. Erre építve márciusban a brüsszeli testület cselekvési tervet készített.

CSELEKVÉSI TERV

„Annyira sok kiaknázatlan lehetőség rejlik a globális piacon, ami az innovációt és a tiszta megoldásokat illeti! Azt szeretném látni, hogy európai autógyártásunk vezető szerepet töltsön be. A stratégiai függőségek elkerülése érdekében támogatni fogjuk a hazai termelést, különösen az akkumulátorgyártás terén. Ragaszkodunk az elfogadott kibocsátási célokhoz, de pragmatikus és rugalmas megközelítéssel. Közös célunk egy fenntartható, versenyképes és innovatív európai autógyártás, amely polgáraink, gazdaságunk és környezetünk javát szolgálja” – mondta von der Leyen az új terv bemutatóján.

AKKUMULÁTORGYÁRTÁS HELYBEN

A bemutatott intézkedéscsomag egyik elemeként a testület 1,8 milliárd eurót bocsát rendelkezésre az akkumulátorok nyersanyag-ellátási láncának megerősítésére. Aposztolosz Cicikosztasz, a fenntartható közlekedésért és turizmusért felelős európai biztos szerint a versenyhez Európának saját kínálatra van szüksége. *„A finanszírozás mellett pedig figyelembe vesszük az itt értékesített akkumulátorok és alkatrészek európai tartalmi követelményeit is”* – fogalmazott a görög uniós politikus. A Bizottság által nemrég bemutatott **Tisztaipar-megállapodás** egy új kritikus nyersanyagközpontról is szól, ennek értelmében 2026-tól alacsonyabb költségű anyagokhoz kaphatnak hozzáférést az autógyártók.

KÁROSANYAG-KIBOCSÁTÁSI HALADÉK

Az Európai Bizottság 2028-ig haladékot ad az autógyártóknak a károsanyag-kibocsátási célok teljesítésére. A korábbi szabályozás szerint a vállalatoknak 15%-kal kellett volna csökkenteniük a járműveik szén-dioxid-kibocsátását 2025-ig. A további célkitűzések határideje egyelőre nem változik: a 2021-es szinthez képest 2030-ra 55%-kal, 2035-re pedig 100%-kal kell csökkenteniük a kibocsátás mértékét. Az ezt elmulasztó cégekre összesen akár 16 milliárd eurós bírságot is kiszabhatnak. Ezzel párhuzamosan a Bizottság a kibocsátásmentes európai járművek iránti kereslet növelésének módjain dolgozik, intézkedésekkel ösztönözné a zero-kibocsátású járművekre való átállást.

NÉMETORSZÁGI VISSZAESÉS

Tavaly 19 ezer munkahely szűnt meg a német autógyártásban az Ernst & Young (EY) könyvvizsgáló és tanácsadó cég friss elemzése szerint. 2024 végén a beszállítókkal együtt összesen valamivel több mint 761 ezer alkalmazottat foglalkoztatott az ágazat, egy évvel korábban még körülbelül 780 ezret.

„A német autógyártás masszív és mindenre kiterjedő válságban van”

– kommentálta *Constantin Gall*, az EY autógyártási szakértője a jelentést. Szerinte problémát jelent a folyamatos gazdasági válság miatti gyenge kereslet, a túlzott költségek, valamint a belső égésű motorok és az elektromos autók drága egymás mellett élése, miközben az elektromobilitásba történő beruházások nagy összegeket emésztettek fel anélkül, hogy meghozták volna a kívánt piaci eredményt. A németországi autógyártás forgalma tavaly 5%-kal zsugorodott, 536 milliárd eurót tett ki, miután az előző három évben folyamatosan nőtt. A közelmúltban számos gyártó és beszállító jelentett be költségcsökkentő programokat. Ezek alapján a következő években várhatóan több tízezer munkahelyet kell megszüntetni – legyen szó olyan gyártókról, mint a Mercedes-Benz, a Porsche, a Volkswagen fő márkája, a VW, vagy olyan beszállítókról, mint a Bosch, a ZF, a Schaeffler vagy a Continental.

NYITÁS KÍNA FELÉ

Március 17-én a Volkswagen és kínai partnere, a FAW Group stratégiai együttműködési megállapodást írt alá 11 új autómobil 2026-tól induló bevezetéséről a kínai piacon. A német cég reményei szerint ennek nyomán 2030-ra jelentősen, 24%-kal megerősítheti az autógyártást az ázsiai országban a tavalyihoz képest. Az új modellek közül 10 teljesen elektromos vagy különböző hibrid hajtású személygépkocsi lesz,

egy pedig pedig belső égésű motoros. A kínai nyitást erősíti a BMW és a Huawei összefogása is, a bajor nagyvállalat 2026-tól a helyben gyártott új modelljeibe integrálja a Huawei HiCar-t, a kínai technológiai konglomerátum autós rendszerét.

MAGYARORSZÁGI VÁLTOZÁSOK

Miután a Mercedes nyeresége jelentősen mérséklődött tavaly a németországi és a kínai kereslet visszaesése miatt, 15-ről 30%-ra növelik a termelés arányát az alacsonyabb bérköltségű országokban. A cég nem állít le németországi üzemeket, de egyik modelljének gyártását hazai piacáról a magyar üzemébe helyezi át, ahol a költségek 70%-kal alacsonyabbak. „A Mercedes új kecskeméti gyára elkezdte a sorozatgyártást a jövő év elején, ezzel duplájára nő a vállalat magyarországi gyártókapacitása” – jelentette be *Szijjártó Péter* külügyi és külügyminiszter március 11-én Stuttgartban. „Az autógyártó emellett Kínában és az Egyesült Államokban is több termelést fog lokalizálni, megvédeve magát a növekvő kereskedelmi feszültségektől, beleértve Donald Trump amerikai elnök fenyegetéseit, amelyek áprilistól 25%-os vámtól vetnek ki az összes járműimportra” – mondta *Harald Wilhelm*, a Mercedes-Benz Group AG pénzügyi igazgatója. *Orbán Viktor* miniszterelnök hétfőn fogadta *Ola Källenius*-t, a Mercedes igazgatótanácsának elnökét. A tárgyalás során áttekintették a vállalat magyarországi beruházásait. A kecskeméti bővítés a tervek szerint 2026-ra 3000 új munkahelyet hoz létre, és megduplázza, évi 400 ezer gépjárműre emeli gyártókapacitását.

Mindeközben felemás teljesítménnyel zárta a tavalyi évet a győri Audi, ahol 1,58 millió motort gyártottak, amely csaknem 5%-os visszaesést jelent az előző évhez képest, ez egyben a legalacsonyabb termelési adat 2009 óta. Ennek oka részben az autógyártási trendek és a belső égésű motorok iránti kereslet csökkenése. Ugyanakkor az autógyártás terén a vállalat rekordot döntött, amit egy új modell tavaly őszi bevezetése is segített.

Forrás: Európai Bizottság, Euronews, Portfolio

VÉKONY KÖTÉLEN, MÁS VILÁGBAN

A Nógrádi Grund Klubhálózat a salgótarjáni kistérségben nyújt szabadidős programokat, elsősorban iskolán kívüli foglalkozásokat 6-18 évesek számára. A szerteágazó tevékenységüket nemrég kalandparkkal és VR-parkkal egészítették ki a *Kiterjesztett valóság – interaktív közösségépítés (TOP-7.1.1-16)* és a *GRUND-kaland – erdei kalandpark (TOP-7.1.1-16)* pályázatoknak köszönhetően. A sokszínű kínálatuk jelentőségéről és a térségi szerepükről Csák Tímeával, az Egyesület elnökével beszélgettünk.

Milyen céllal jött létre, hogyan működik a Nógrádi Grund Klubhálózat?

Az Egyesület 2007-ben alakult azzal a céllal, hogy a Salgótarjánban és környékén élő fiatalok számára minőségi szabadidős – köztük kulturális, sport és természetismereti – programokat szervezzen. Jelenleg 12 klubcsoportunk működik Nógrád vármegyében különböző projektekkel, amelyekben kiemelt jelentőséget kap a közösségépítés, a baráti kapcsolatok kiépítése és fenntartása. A szervezet működését az elnökség irányítja, tagjaik kapcsolatot tartanak a partnerekkel, intézik a mindennapi ügyeket, figyelik a pályázati lehetőségeket; a kizárólag pályázati forrásból tartjuk fenn magunkat. Emellett nélkülözhetetlen azoknak a pedagógusoknak és önkénteseknek a segítségével, akik közvetlen kapcsolatban állnak a gyerekekkel.

Milyen tevékenységeket végeznek az Egyesület keretében?

Szervezünk nyári és téli táborokat, találkozókat, vetélkedőket, informatikai játékokat, illetve műhelymunkát végzünk ígéretes tehetségekkel. Természet tudományos tehetségsegítő foglalkozásokat, versenyfelkészítéseket is tartunk, valamint foglalkozássorozatot is indítottunk a népi hagyományok ápolásának céljából. Találkozókat rendezünk a gyermekek, a szülők és a pedagógusok részvételével annak érdekében, hogy a kialakuló kapcsolatrendszerrel megkönnyítsük az oktatás-nevelés folyamatát.

Tevékenységeink közé tartozik még a pályaaorientációs mentorálás, a hátrányos helyzetű kamasz lányoknak tartott önismereti csoportok működtetése, a gyermekek testi és lelki szükségleteinek, mozgásigényeiknek kielégítésére pedig túrákat, kirándulásokat szervezünk. Emellett kiállításokat hozunk létre a tanulók munkáiból, és megrendezzük labdarúgótornánkat, a Grund Kupát. Mind ezen túl pedig nemzetközi együttműködések, partnerkapcsolatok építünk és ápolunk.

A nemzetközi kapcsolatok egyik ága Szlovákiához köthető, milyen együttműködés zajlik Ragyolc (Radzovce) településsel?

Ragyolcon az alapiskolával van kapcsolatunk, a gyerekeket és a pedagógusokat egyaránt igyekszünk bevonni a programjainkba. Jelenleg egy hagyományápoláson alapuló programsorozatot tervezünk megvalósítani, ahol a palóc népi viselet, az ételek és a táncok kerülnek a középpontba. Lehetőséget biztosítunk majd a magyar és szlovák fiatalok találkozására is, közös táncházzal, illetve egyéb szabadidős tevékenységekkel is készülünk.

Több lengyelországi településsel szintén kiemelkedő a viszonyuk, velük milyen közös programokat szerveznek?

Februárban tartottuk a IV. Magyar-Lengyel Gyermektalálkozót, amelynek idén Kazár adott otthont. Mi láttuk vendégül lengyel barátainkat, akik idén Rogoźnikról érkeztek. Hasonló együttműködésünk szokott lenni Szentmindszenttel (Kacwin), a helyi iskolákkal van kapcsolatunk ezekben a községekben. Ezeknek a rendezvényeknek célja a népi kultúrák megismerése, ahol a fiataloknak lehetőségük van nemzetközi kapcsolatok kialakítására a magyar-lengyel barátság jegyében.

Szerteágazó tevékenységüket egy erdei kalandparkkal és egy VR-parkkal egészítették ki. Hogyan illeszkednek ezek a fejlesztések az Egyesület munkájába?

Mindkét nagy projektet az alapcéljainkhoz illeszkedve találtuk ki, tehát a minőségi szabadidő biztosítását, valamint Salgótarján közösségi életének színesítését, fejlesztését tartottuk szem előtt. A kalandpark újdonságnak számít a térségben,

eddig nem volt ehhez hasonló sem a városban, sem annak környezetében. Az épített pálya sajátossága az egyes akadályok változatosságában, sokszínűségében rejlik. A fejlesztéssel bővültek a kikapcsolódásra alkalmas lehetőségek Salgótarjánban, növelve a város turisztikai vonzerejét is.

A VR-park modern technikai újdonságokat, innovatív megoldásokat tartalmazó eszközpark, amit magánszemélyek, baráti vagy iskolai társaságok, valamint családok is igénybe vehetnek.

Ki a Grund kalandpark célközönsége?

Az elkészült kötélpályarendszert tavasztól ősziig látogathatják a kalandra vágyók. Célcsoportunkba elsődlegesen a salgótarjáni lakosok tartoznak: a családok, baráti társaságok, iskolai csoportok. Szívesen látjuk a térségben élőket és a turistákat, akik keresik a szabadterei, aktív kikapcsolódási lehetőségeket. Akár az idősebb generációk tagjai is élvezhetik a kalandparkot. A pályák 14 éves kor alatt csak idősebb segítővel használhatók. Szaképzett személyzet gondoskodik a park használatáról, a pályák instruktora, animátora kalandparkkezelő végzettséggel rendelkeznek. A pálya a fogyatékkal élőknek is lehetőséget ad a szórakozásra, figyelembe véve a speciális igényeket. Biztosítjuk számukra az optimális akadály kiválasztását, a megfelelő kommunikációt és a kísérő személyt.

Milyen közösségi és oktatási célokat segít a kalandpark?

A résztvevők átélhetik új, gyakran kiszolgáltatott helyzeteket, amelyeknek tapasztalatait később beépíthetik a mindennapjaikba. Megérezhetik a saját felelősségüket és hatásukat a különböző történésekre,

ezáltal a figyelmük az egyéni teljesítményről egymásra irányul. Ennek köszönhetően formálódik az empátia, az együttműködési- és felelősségvállalási készség is. Mindezen felül talán az a legnagyobb ereje ennek a folyamatnak, hogy kialakítja a bizalmat, a megértést és az egyéni különbségek értékelését a csapat tagjaiban. A tanulócsoportok vezetői pedig teljesen új oldalról ismerhetik meg diákjaikat, a kalandpedagógia eszközével szorosabbra fűzhetik a tanár-diák kapcsolatot.

A magas kötélpálya az úgynevezett észlelt kockázattal dolgozik, és a társas támogatás mellett az egyéni erőforrások felszabadításával, tudatosításával juttatja el gyakorlóját egy magasabb önismereti és önbecsülési szintre. Így az egyéni használó számára is számos fejlődési lehetőséget rejt magában a kötélpályarendszer.

A másik pályázat keretében VR-élményparkot hoztak létre. Hogyan működik, milyen eszközöket, szolgáltatásokat próbálhatnak ki az érdeklődők?

VR-szemüveggel ellátott interaktív játékteret és -élményt biztosítunk a nyolc méter hosszú utánfutóra szerelt létesítményben, amelynek elemei szükség esetén egyesével is mozgathatók. A mobil eszközparkhoz tartozik egy virtuálisvalóság-állvány számítógéppel, egy mozgó szimulátor VR-sisakkal, valamint egy autós szimulátor, és komplett PS5 Pro VR-szett. A VR-szemüveggel 40 féle játékot lehet játszani, vannak köztük kimondottan kisgyerekeknek szólók, például interaktív Disney-élményvideók. Testközelből nézhetünk meg filmjeleneteket, akár részesei is lehetünk azoknak, elmehetünk űrsétára, vagy lebeghetünk egy

űrállomáson, ahol különböző feladatokat is végrehajthatunk. Kipróbálhatjuk ügyességünket, szuperhősök bőrébe bújhatunk, bokszolhatunk, múzeumot látogathatunk, tenger alatti sétára mehetünk.

A mozgó autós szimulátor egy elektromos motorokkal, hajtásmechanikával összekötött rendszer, amely lemodellezi a járművekben keletkező gravitációs erőt. A kardáncsuklón felfüggesztett váz minden irányban 30 fok dőlésre képes. A felső vázon játékvezérlők, illetve négy pontos biztonsági öv és sportülés van. Lehet használni vadászpülőként vagy helikopterként, autóverseny-szimulációra vagy hullámvasútként is. A mozgó szimulátorban valódi erőhatásokkal, a VR-sisakban valós térérzékeléssel lehet megtapasztalni ezeket az élményeket. Az ülésbe épített rezgő modulok miatt minden részletét lehet érezni egy-egy utazásnak.

Igény szerint ki is települnek a mobilparkkal?

Igen, jelenleg saját programjainkon használjuk, saját klubcsoportjaink részére biztosítjuk ezeket az eszközöket, de igény szerint nyitottak vagyunk más megkeresésekre is.

Hogy szerzett tudomást a pályázati lehetőségekről? Hogy került kapcsolatba a tanácsadó kollégánkkal?

A helyi felhívásokban, civil online kiadványban olvastam ezekről először. Kezdetben a Helyi Akciócsoport (HACS) munkatársa segítette a felmerülő kérdések tisztázásában. Mivel korábban nem vettünk részt nagyobb volumenű pályázaton, több kérdésben is bizonytalanok voltunk, de végül sikeresen beadtuk mindkettőt. A megvaló-

sítás részben egybeesett a járvány időszakával, ekkor találtam rá a Széchenyi Programirodára. Az EPTK felületének használatában kértünk tanácsokat, főként a kifizetési igénylések és az elszámolásokkal kapcsolatban. Nagyon hálásak vagyunk Marosszéky Zsuzsannának, aki mindenben tudott nekünk segíteni.

Mit sikerült megvalósítani a tervekből?

Lényegében mindent, a VR-parknál az eszközbeszerzés volt középpontban, a kalandparknál a beszerzésen túl a tervezés és kivitelezés is a támogatás részét képezte, valamint két fő bérét is elszámoltuk. Számomra a legnagyobb hozadéka mindkét projektnek, hogy tapasztalatot szereztem

nagy pályázatok ügyintézésében a megírástól a lezárásig. Mivel ezek sikeresen valósultak meg, nem ment el a kedvünk az újabb projektek tervezésétől.

Fotó: Nógrádi Grund Klubhálózat

„A kifizetési igénylések összeállításában és feltöltésében, a módosítási igények benyújtásában, a gyakorlati megvalósításra vonatkozó tanácsokkal, a záróelszámolás és hiánypótlásai benyújtásában segítettem a civil szervezetet. Jelenleg már a projektfenntartás időszakában járunk, az első projektfenntartási jelentést teljesítettük is. Az Egyesület a virtuális eszközparkkal továbbra is a térségi rendezvények aktív és kedvelt szereplője. Az erdei kalandpark pedig hiánypótló élményt kínál szépséges természeti környezetben. Úgy gondolom, az Egyesület elnöke hatalmas energiabefektetéssel, kiválóan menedzselte a projektek gyakorlati megvalósítását. A sikeres, teljeskörű kivitelezés csak úgy lehetséges, ha a kedvezményezett aktív, rugalmas hozzáállású, és ugyanolyan körültekintő az elszámolás esetében, mint a megvalósításkor.”

Marosszéky Zsuzsanna, tanácsadó, Salgótarján

#EMYS

VÉDJÜK MEG A MOCSÁRI TEKNŐST!

A mocsári teknős Magyarország egyetlen őshonos teknősfaja. Természetes hulladékevőként segít az élővizek megtisztításában, ugyanakkor meglehetősen érzékeny a környezeti szennyezésre. Emiatt, ha csökken az állománya, az azt jelzi, hogy romlik a vizes élőhelyek állapota. Védelmük nemcsak a faj fennmaradását, hanem az ökoszisztéma stabilitását is segíti. Ezt a célt tartják szem előtt *A mocsári teknős élőhelyek megőrzésére irányuló határon átnyúló kezdeményezések (#emys)* című projekt munkatársai. Terveiket az *Interreg Magyarország-Szlovákia Program* forrásainak támogatásával valósítják meg. Az *#emys* projekt célkitűzéseiről, a tervekről, az előkészületekről és az eddigi tapasztalokról beszélgettünk *Dorogman Csillával*, a vezetőpartner, Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság projektkoordinátorával.

Sok állatfaj létezik, amely igen érzékeny a környezeti és éghajlati változásokra, valamint az emberi beavatkozások következményeire. Ezek közé tartozik az Emys orbicularis, vagyis a mocsári teknős. Megőrzésük érdekében indított átfogó projektet a **Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság** partnerségben a szlovák **BROZ természetvédelmi egyesülettel**. A két fél régi ismerősként kereste meg egymást 2023-ban, az **Interreg Magyarország-Szlovákia Program (Interreg HUSK)** Pozsonyban (Bratislava) tartott információs napján, hogy első ízben dolgozzanak ki közös projektet erre a felhívásra. A partnerek korábban csak más programokban, nagyobb partnerség részeként valósítottak meg közös pályázatokat.

A magyar vezetőpartner szakreferense így emlékszik vissza a kezdetekre: „Hamar megszületett igazából az ötlet, a BROZ munkatársai nagyon régóta komoly erőfeszítéseket tettek a páncélos hüllők védelmében, ugyanis Szlovákiában nagyon rossz helyzetben vannak. Összesen három élőhelyük ismert, amelyből kettő az Egyesület működési területén található. Ezt a Révkomárom (Komárno) közelében lévő két területet, Marcelházánál (Marcelová) és Csallóközarányosnál (Zlatná na Ostrove) most ők kezelik. A harmadik helyszín Kassa mellett található. Ugyanakkor ott nincs konkrét védelmi intézkedés, hiszen messze van a pozsonyi székhelyű szervezetnek. Az ott élő állomány valószínűleg meg

is fog szűnni, ha ez a tendencia folytatódik” – fesztette le a szlovákiai helyzetet Dorogman Csilla, aki szerint kiválóan össze lehetett kötni a két ország védelmi céljait: „Szerettünk volna javítani a Győr melletti mocsárrétek vízellátásán, és teljesen véletlenül ennek tőszomszédságában található Győr-Moson-Sopron vármegye legnagyobb ismert teknősélőhelye. Így egy intézkedéssel kettős célt tudunk elérni: javítjuk a páncélosok élőhelyi feltételeit, és egyben a környező gyepek klímaváltozás okozta szárazodását is meg tudjuk állítani.”

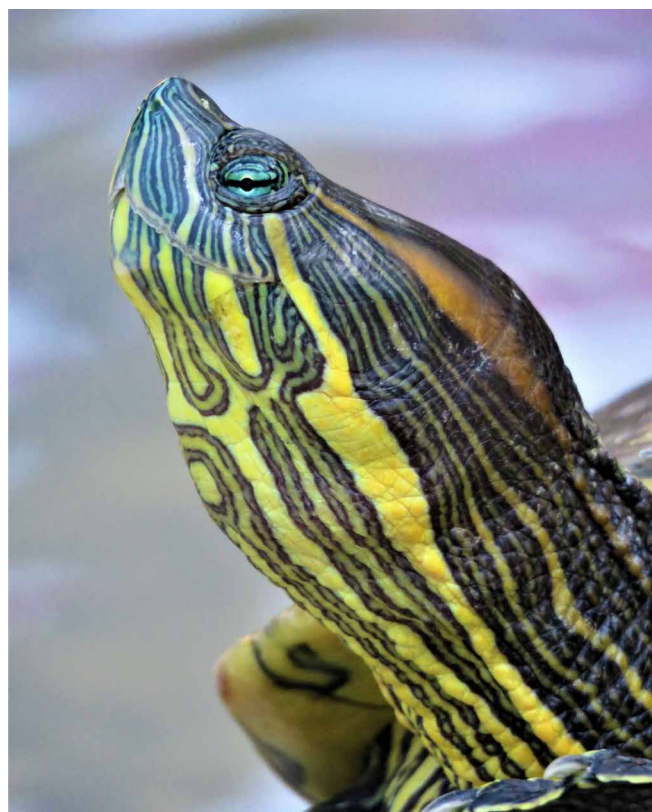
A jelenlegi programidőszakban kiemelt fontosságú cél a biológiai sokféleség megőrzése. Így az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) forrásainak jelentős részét, az Európai Bizottság által meghatározott szándékok szerint, erre a területre kell fordítani. „A természeti erőforrások védelme és megóvása közös ügyünk. Programunk egyik kiemelt célkitűzése a biodiverzitás fenntartása és védelme, amely napjaink egyik legnagyobb kihívásai közé tartozik. Az #emys projekt egy, a határtérségben létező természetvédelmi kihívás kezelésére szeretne válaszolni, nevezetesen egy, a két országban őshonos faj, a mocsári teknős megóvását és védelmét tűzte ki célul. A biológiai sokféleség csökkenése a fajok elvesztését, valamint az ökoszisztéma ellenálló képességének csökkenését jelenti. Az együttműködésben részt vevő partnerek felmérték a hüllőfaj védelmével kapcsolatos, a szlovák-magyar határ mindkét oldalát érintő közös kockázatokat, és úgy döntöttek, hogy három közös területen,

szakmai tevékenyégeken keresztül szeretnék elérni a faj jobb védettségi állapotát a határtérség mindkét oldalán” – indokolta dr. Döry-Török Orsolya, a Közös Titkárság programmenedzsere az Irányító Hatóság támogatói döntését.

De miből is áll a projekt három pillére? A páncélos hüllők védelmében a szakemberek egyrészt szeretnék alaposabban megismerni elterjedésüket és szaporodásukat; másrészt helyreállítani és fejleszteni az állatok élőhelyeit; illetve egy többszintű szemléletformálás révén szeretnének változást elérni a mocsári teknősökkel kapcsolatosan.

A programtárság magyarországi oldalán a szakemberek jóval kevesebb információval rendelkeznek a populációkról, ezért a magyar oldalon nagyobb hangsúlyt fektetnek az állatok természetes élőhelyeinek felkutatására. „A területünkön csak szórványadatokkal rendelkezünk a mocsári teknősökről. Ezért úgy döntöttünk, hogy fokozott erőfeszítéseket teszünk az adathiányok pótlására, a faj elterjedésének feltérképezésére” – hangsúlyozta Dorogman Csilla.

Az adatgyűjtési munkában segíthetnek Győr-Ménfőcsanak lakosai és az erre túrázók is, amennyiben teknősökre bukkannak, és kitöltik az **itt található kérdőívet**. A felmérés vonatkozik azokra a nem őshonos egyedekre is, amelyeket megunva az emberek a szabadba engednek, nem

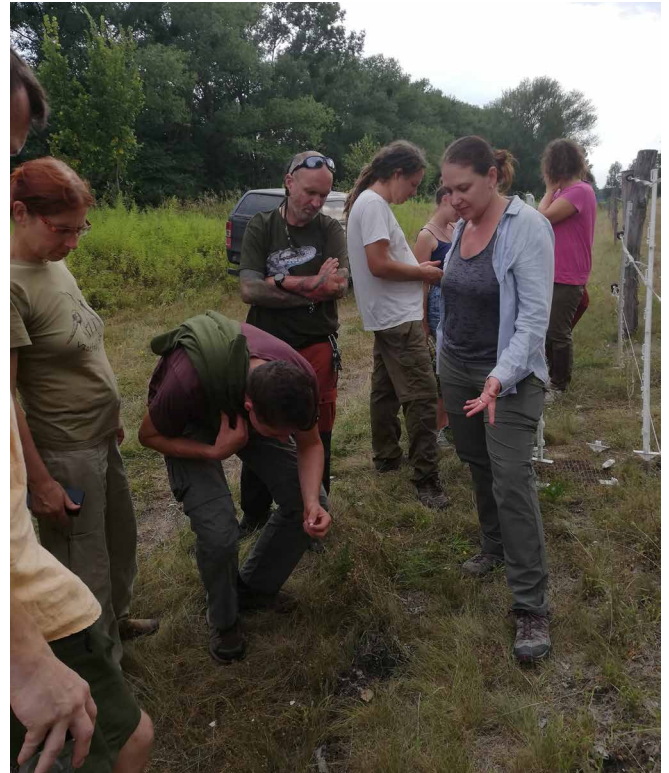
is sejtve, hogy azzal milyen mértékben változtatják meg az élővilágot. „Van néhány, úgynevezett invazív faj, amely sajnos próbálja kiszorítani az élőhelyéről egyetlen őshonos teknősfajunkat, ez elsősorban a városok mentén jelent elég komoly gondot. A Győr melletti Gyirmótnál is valós probléma az, hogy az ékszerteknősöket – legyen szó vörös- vagy sárgafülűekről – felelőtlenül szabadon engedik az emberek, onnantól kezdve pedig már elég komoly táplálékkonkurrenciát jelentenek a mocsári teknősöknek. Az invazív fajok gyakorlatilag eleszik előlük az élelmet, ráadásul sokkal agresszívabb a természetük. Teljesen más kontinensről jönnek, ott más a körülvevő közeg. Ez lehetne fordítva is, hogy a mocsári az agresszívabb, de sajnos nem így van. A két faj közül az őshonos bizonyul kevésbé életképesnek” – mesélte a projektkoordinátor. Szerinte ösztönzőleg hat a kollégáira is, hogy Szlovákiában már komoly előzetes kutatásokat végeztek ezzel a hüllővel kapcsolatban. Így a feltérképezés területén ők inkább a tudásukat adják át, javaslatokkal látják el a magyar szakembereket, hogy bepótolhassák a komoly lemaradást a faj elterjedésének ismeretével kapcsolatban. „Mi ebben kicsit le vagyunk maradva. Magyar oldalon ezen szeretnénk javítani. Viszont az már most látszik, hogy nehezebb lesz megtalálnunk, hol vannak az állományok, hol szaporodnak, hol vannak a tojásrakó helyek, mert nálunk jóval több potenciális élőhely van” – jegyezte meg a vezetőpartner képviselője.

Ezen a téren segítenek a magyar szakembereknek a szlovák kollégák, akik a tervezett workshopokon átadják eddigi tapasztalataikat. Illetve tanulmányutakat is szerveznek a két ország szakértői számára: áprilisban a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság területén működő kutatást nézik meg, idén nyáron pedig Horvátországban járnak majd be egy teknősmentő projektet, jövő nyáron egy LIFE projekthelyszínt látogatnak meg. A tudáscsere révén 8 állandó munkatársuk azt reméli, hogy a projekt zárásáig jóval többet tudnak meg a páncélos hullókról és élőhelyeiről. *„Öt különálló célterületünk van, minden egyes részterületre megfogalmazunk kezelési javaslatokat annak érdekében, hogy jobban hozzá tudjunk járulni az állatok hosszú távú fennmaradásához”* – vázolta a terveiket Doroģman Csilla.

Az állatok mentőakcióját a többi között terepen végzett kutatásokkal, csapdaállításokkal végzik, az esetleg megtalált betolakodó fajokat eltávolítják. *„Élve fogó csapdákkal kapjuk el a teknősöket, és ez mindegyik fajra igaz lesz, a csapda nem szelektív. Ami arra fölmászik és belepottyan a mélyedésbe, az ott marad. Mindegy, hogy milyen fajról van szó, nekünk fontos információt jelent. Két helyszín van, ahova tudjuk vinni az invazív példányokat, az egyik a Győri Állatkert, a másik pedig Fertőszentmiklós-on a BoRóka Vadfarm”* – nyugtatott meg bennünket a projektkoordinátor a szabadba került, megunt otthoni kedvencek sorsa felől. *„Nem tudom,*

meddig lehet ezt a gyakorlatot fenntartani, de jó lenne, ha az emberek már nem engednék ki több, otthon tartott teknőst, mert lassan telítődnek a befogódóhelyek” – tette hozzá. A befogott mocsári teknősöket pedig az adott helyszínen szabadon engedik, a legnagyobb nőstényeket jeladóval szerelik fel, hogy pontosabb információt kaphassunk a tojásrakó helyekről.

A következő része a projektnek az, hogy javítsanak az állatok élőhelyi feltételein. A magyar oldalon a Holt-Rába két holtágának rekonstrukcióját és egy csatorna meghosszabbítását tervezik a szakemberek. A szlovák oldalon pedig 3 új tavat, vizes élőhelyet létesítenek a mocsári teknősök számára, illetve a tojásrakó helyek fenntartását szolgálja a legelőterületek kiépítése. *„Ez mindkét félnél elég erőteljes beavatkozásokkal valósul meg. A szlovákiai oldalon konkrétan tavakat ásnak ki a hullóknak, és egy legelőterületet fognak bekeríteni, létrehozni. Ugyanis a rövid fűvű gyepeken jobban tudják lerakni tojásaikat a páncélosok, ezzel a szaporodásukat segítjük. Magyar oldalon pedig vízviszatartás fog megvalósulni, a Holt-Rábából lefűződő holtágakat próbáljuk újra összekötni a Holt-Rábával, és vizet juttatni nemcsak a holtágakba, hanem ezáltal a környező gyepterületekre. Így igyekszünk javítani a vízellátást, másrészt pedig a holtágak megtöltésével több élőhelyet és táplálkozási területet biztosítani”* – sorolta a teendőket a vezetőpartner képviselője.

Sokakban felmerülhet, hogy mennyire indokolja a mentőakció a beavatkozási terveket. A kétségeket Dorogman Csilla sietett eloszlatni: *„Nem úgy kell elképzelni a tavak kiásását, hogy intakt gyep-területeket, és értékes mocsárréteket túrunk fel, hanem eleve bolygatott felszínről van szó, antropogén behatásuktól nem mentes területekről. A szlovák kollégák a közelmúltban illegális személtelrakó helyén is alakítottak ki tavat. Tudják a dolgot, nem olyan területen fognak tavat létrehozni, ahol más természetes élőhely rovására tennék. A vízvisszatartás pedig mindig fontos kérdés szerintem. Jelenleg, ebben az aszályos időszakban prioritást kellene élveznie mindenhol. A holtágrekonstrukciós tervvel pedig egy emberi beavatkozás utáni átalakítást hajtunk végre. Eredetileg létezett egy folyó, amely kanyargott, a folyamszabályozás után pedig már teljesen máshol fut. A Rába már messzebb van innen, a Holt-Rába a Marcalból kapja a vizet. Ott maradt néhány holtág, amelyek szépen lassan feltöltődnek, benövi a fás szárú növényzet, és ennek a területnek megszűnik a vizes élőhely jellege. Mi ezt a folyamatot szeretnénk visszafordítani azzal, hogy rendszeres vízellátást biztosítunk neki, a holtágba benőtt fás szárú növényzetet eltávolítjuk, hozzájárulva a gyepes terület jobb vízellátásához, az állatok élőhelyeinek bővüléséhez”.*

A harmadik lábként, a már említett széleskörű szemléletformálás érdekében tervezik fejleszteni a Holt-Rába Tanösvényt, ahol egy pallósoros leágazással megfigyelésre alkalmas pontot és pihenőt építenek ki. Ezenkívül a hullók védelmének tematikáját bemutató installációkat is telepítenek. *„Az egyik természetjáró túraútvonalunk, a Holt-Rába Természetvédelmi Túraútvonal, amely többször is a Rába mentén húzódik. Az egyik helyszínen létrehozunk egy pallósort, amelyet bevezetünk a Holt-Rábához, ahol lesz egy kitekintő pont információs táblával a projektről és a mocsári teknősről, aztán visszavezetjük a pallósort a túraútvonalhoz. Lesz még egy kisebb volumenű, szintén a túraútvonalhoz kapcsolódó beavatkozás. Az igen népszerű Holt-Rába fölötti gyalogos híd elején pihenőhelyet alakítunk ki padokkal, információs táblával”* – jegyezte meg Dorogman Csilla, aki hozzátette, hogy a szigetközi természetvédelmi központjukat kiállítóterrel bővítik ki. Ez utóbbi helyszíne az a tetőtéri épületrész, amelyet egy korábbi pályázat során építettek ki, most pedig funkcióval töltik meg.

A szemléletformálással az is a céljuk, hogy a lakosság, elsősorban az iskolások, többet tudjanak a faj helyzetéről és védelmének fontosságáról is, hiszen a szlovákiai területeken szorongatott helyzetben élnek ezek az állatok. Ennek érdekében a programtárségek tanulóinak mindkét partner interaktív környezeti-nevelési táborokat szervez. *„Ennek a projektnek az a varázsa, hogy a három elem pontosan*

kiegészíti egymást, és így alkot egy egészet. Ez mindkét oldalra igaz. Büszkeséggel tölt el bennünket az is – amellet, hogy nagyon holisztikusra sikerült a projekt –, hogy igen intenzív a határon átnyúló együttműködésünk. A magyar oldalon a környezeti neveléssel foglalkozó kolléganőnkkel olyan mobilkiállítással fogunk turnézni, amelyet a szlovák oldalon készítenek. Ilyen kis apró nüanszokban is tetten érhető az együttműködés” – mondta a pályázati szakreferens.

A szélesebb közönséget célba véve kitelepülnek a nagyobb rendezvényekre. Terveik szerint idén nyáron és 2026-ban is részt vesznek a **Györkőcfesztiválon** és az őszi Győri Klíma Expon.

Ami a nehézségeket illeti, az leginkább épp a szemléletformálás területén érhető tetten. „Az első ilyen buktatóval már találkoztunk is. Gyirmót gyakorlatilag horgászparadicsom, rengeteg horgásztanddal. Szándékunk volt már a projekt megírása során is, hogy a horgászokkal megpróbálunk kommunikációt folytatni, elmondani nekik, ők mit tudnak tenni a teknősök védelmében. Az első szemlé-

letformáló workshopot tavaly novemberben megtartottuk, és vegyes érzelmekkel távoztunk. Voltak lelkes, illetve kevésbé lelkes horgászok. Szemléltettük, hogy a horgászat milyen veszélyt jelenthet a páncélosokra, hogyan lehetne például megelőzni, hogy ezek az állatok beleakadjanak a horogba. A horgászatok időbeli ütemezésével kapcsolatos felvetésünk nem aratott osztatlan lelkesedést. Nyilván minden hasonló természetvédelmi projektben előfordul, hogy az egyes csoportok érdekei nem egyeznek meg a természetvédelmi érdekekkel, és ezt nagyon nehéz ilyenkor kommunikálni, mediálni. Ez nagy kihívás, de jó lenne, ha legalább minimális változást el tudnánk érni, hogy a horgászok is érzékeljék, fontos a teknősök védelme, és a horgászat időbeosztásán alakítva lehetne segíteni a fajon” – zárta a beszélgetésünket Dorogman Csilla. A projektkoordinátor hozzátette, akkor lenne maradéktalanul elégedett a jövő évi zárásakor, ha felderítik a mocsári teknősök tojásrakó helyét Gyirmót környékén, mert ennek hollétét a kutatók még nem is sejtik! Munkatársaival együtt bíznak abban, hogy a jeladókkal ellátott nőstények által rövidesen erre is fény derül.

SZÉCHENYI
PROGRAMIRODA

1053 Budapest, Szép u. 2.
Tel.: +36 1 327 0830

info@szpi.hu
sajto@szpi.hu

www.szpi.hu

Címlapkép: Onkel Ramirez – Pixabay